

De producten

Afstudeeronderzoek SPH

Auteurs: Thirza Klingenberg en Anne Rommers

Afstudeerbegeleider: Jan Willem van Nus

In opdracht van de Christelijke hogeschool Ede, ten bate van Kas pa Hoben ku Futuro te Bonaire, 20-05-2014.

Inhoudsopgave

Inleidend

Product 1. Verdiepende informatie – MAM

Product 2. Info-kaart MAM

Product 3. Training – Kas pa Hoben ku Futuro

Product 4. MAM-schema's

Product 5. Muzisch-Agogische Methodiek

Product 6. Teamevaluatie Kas pa Hoben ku Futuro

Inleidend

In deze map zijn de zeven producten samengevoegd die beschreven zijn in hoofdstuk 8 in het onderzoeksverslag: 'Dansen zonder woorden'. Dit zijn de producten die ontwikkeld zijn naar aanleiding van het onderzoek voor Kas pa Hoben ku Futuro. Deze producten maken deel uit van het implementatieplan dat beschreven is in hoofdstuk 7 in de beschrijving van het onderzoek. Deze producten zijn schriftelijk overhandigd aan de instelling om zo vorm te geven aan het implementatieproces. Ook zijn een aantal producten digitaal afgeleverd zodat deze nogmaals verveelvoudigd kunnen worden. Wij wijzen u nogmaals op de copyright die beschreven staat in het onderzoeksverslag.

Deze map bestaat uit verdiepende informatie over de Muzisch-Agogische Methodiek, de informatiekaart over MAM, training over MAM, MAM-schema's, stappenplan en een teamevaluatie.

Thirza Klingenberg en Anne Rommers
Ede, 20 mei 2014

Verdiepende informatie - MAM

In dit document vindt u informatie over de Muzisch-Agogische Methodiek ook wel MAM genoemd. Dit document geeft u informatie over wat MAM precies inhoudt, waarom het gebruikt wordt en hoe het ingezet kan worden in de hulpverlening. Deze informatie is beschreven aan de hand van het boek 'Muzisch-Agogische Methodiek een handleiding' van Dineke Behrend.

Beroepshouding

Muzisch agogisch werken behoort tot de beroepshouding van een social worker. Dit komt omdat de social worker deel uit maakt van de groep cliënten. Mensen hebben van nature de mogelijkheid om creatief met hun bestaan en hun mogelijkheden om te gaan, een social worker kan daarop inspelen door een beroep te doen op de eigen mogelijkheden van de cliënten. Op die manier krijg je zicht op wat ze allemaal wél kunnen en leren ze omgaan met hun beperkingen (Behrend, 2008, pp. 22-23).

Kenmerken sociaal-agogisch werk

Het eigene van het sociaal-agogisch werk is het methodisch en doelgericht begeleiden en beïnvloeden van een cliëntstelsel (een individu, een groepsmensen, een organisatie of (een deel van) de samenleving) met als doel het welzijn van het cliëntstelsel te bevorderen. Het gaat daarbij om activiteiten die zich richten op het volwaardig functioneren in de eigen woon- en leefomgeving, in de sociale omgeving en als lid van de samenleving (Behrend, 2008, p. 26).

Muzisch

Muzische activiteiten beslaan een groter gebied dan het genieten van de bestaande kunst. Bij muzische activiteiten kun je ook denken aan het gebruik van creatieve, speelse ideeën en activiteiten waarmee je iets kunt bereiken bij doelgroepen en cliënten.

Te verwachten effecten van muzisch-agogisch werken:

Het leren uiten van en leren vormgeven aan persoonlijke belevingen, gedachten en gevoelens;

Het zich bewust worden en eventueel verwerken van belevingen, gedachten en gevoelens;

Het ontwikkelen van creativiteit en vindingrijkheid op muzisch gebied, meestal met de verwachting dat dit een gunstig effect heeft op de andere gebieden;

Het ontwikkelen van een persoonlijke identiteit, van talenten en voorkeuren;

Sociale ontwikkeling en maatschappelijke bewustwording;

Ontspanning en recreatie in het bezig (laten) zijn;

Het (letterlijk en figuurlijk) in beweging brengen van mensen; Het inspelen op het menselijk vermogen tot verwondering, bezieling en plezier. Muzische middelen zijn hiervoor geschikt omdat ze een andere invalshoek hebben: niet de verbale, cognitieve benadering, waarbij mensen moeten redeneren, argumenteren en verwoorden, maar een speelse benadering. Je hoeft dus niet precies te zeggen wat er in je omgaat, je mag het benaderen, laten zien. Je hoeft geen probleem te formuleren of een verklaring verzinnen, je kunt ermee spelen. Hierdoor kan de situatie misschien minder bedreigend en minder ingewikkeld worden. Muzische activiteiten kunnen ook tot nieuwe inzichten brengen; juist door iets (nieuws) te doen kun je nieuwe aspecten van jezelf ontdekken (Behrend, 2008, pp. 33 - 34).

Muzische activiteiten

Het gaat steeds om activiteit die per definitie (letterlijk) een ludisch element in zich hebben, dat wil zeggen: een speels, creatief element dat voor de persoon zelf enige tevredenheid, plezier, bevestiging of uitdaging oplevert en daarmee een bijdrage levert aan de diverse gebieden van de ontwikkeling van de mens (Behrend, 2008, p. 39).

Manier van muzisch werken

Er zijn verschillende manieren om aan de slag te gaan met muzische activiteiten. Dit is samengevat in het 3 RCE schema; Receptief, Reproductief, Reflectief, Creatief en Expressief.

> *Receptief*; zintuigelijke waarneming en beleving van muzische producten en processen (film kijken, muziek luisteren)

> *Reproductief*; reageren door nadoen en imiteren op grond van waarneming, herkenning en herinnering (spel volgens de spelregels spelen, volgens een bouwtekening)

Reflectief; een reactie of waardeoordeel geven, een persoonlijke situatie toetsen aan criteria, bewust worden (film nabespreken, nagaan wat je aanspreekt in een tekst)

> *Creatief*; ontwerpen en fantasie aanspreken, nieuwe ideeën en associaties gebruiken en onderzoeken (tekening maken, gedicht schrijven, 3D beeld maken uit zeepsteen)

> *Expressief*; emotionele belevingen aanspreken, zich uitdrukken, uiting geven aan wat in je leeft (gedicht over je gevoelens m.b.t. afscheid, tekening over je beleving van een situatie)

Er zitten verschillen in de betrokkenheid bij de verschillende activiteiten. Bij een receptieve activiteit is de doelgroep betrekkelijk passief (uiterlijk, vanbinnen kan er veel gebeuren). Bij een creatieve activiteit is de doelgroep actief betrokken, er wordt iets geproduceerd. Bij een expressieve activiteit komt daar nog persoonlijke betrokkenheid bij; in het creatieve product is iets terug te vinden van persoonlijke, emotionele beleving.

Het is goed om bewust te zijn van de manier waarop je werkt en je af te vragen waarom je voor de ene of voor de andere vorm kiest. Welke ervaringen doen de cliënten op en wat is jouw bedoeling met die ervaringen (Behrend, 2008, pp. 39 - 40)?

Appelwaarden

Het is belangrijk om er rekening mee te houden dat niet iedereen over even enthousiast voor is. Sommige zien klei en gaan er gelijk mee aan de slag, andere houden het op veilige afstand. Je moet dus rekening houden met de mogelijkheden die in het materiaal aanwezig zijn maar ook met wat het materiaal bij een persoon losmaakt. Dat zijn appelwaarden van een activiteit of middel. De uitnodiging die iemand ervaart tot een activiteit, de aantrekkelijkheid ervan, de aantrekkingskracht en beleving, de uitdaging van het uiterlijk en indrukken behoren allemaal tot de appelwaarde. Er zijn 3 verschillende soorten appels.

> *Sensopathische appels*; de uitnodiging tot beleving in de directe, zintuigelijke of lichamelijke omgang met het materiaal (kneden van klei, vingerverven)

> *Dimensionele appels*; de ruimte waarin een activiteit zich afspeelt en de mogelijkheden die iemand daarin ziet om te bewegen. De mogelijkheid tot hanteren, manipuleren en bewegen van de omgeving kan uitnodigen om ermee aan het werk te gaan (bewegen van potlood op papier, zwemmen, hardlopen). Het gaat niet om resultaat of product. Er zijn weer 3 vormen te onderscheiden: Groeperen (rangschikken van bijvoorbeeld blokjes; kleur bij kleur, soort bij soort), vormen (zonder plan of bedoeling ontstaat iets tijdens en door het bezig zijn; bijvoorbeeld zandtaart), construeren (met materialen een nieuw geheel tot stand brengen)

> *Thematische appels*; de uitnodiging die van bepaalde activiteiten uit kan gaan op grond van de betekenis die de activiteiten hebben. We kennen aan alle voorwerpen en activiteiten een waarde toe, iedereen heeft zijn eigen associaties bij instrumenten,

materialen of activiteiten. Die persoonlijke associaties kunnen iemand stimuleren om aan een activiteit mee te doen, maar evengoed kunnen ze een belemmering vormen. De appelwaarde is persoonsgebonden. De omgeving waarin de activiteit plaatsvindt, het tijdstip waarop je die gaat uitvoeren en de hoeveelheid tijd die beschikbaar is, voor een deel in hoeverre of hoe gemakkelijk iemand gehoor kan geven aan het materiaalappel (Behrend, 2008, pp. 41 - 45).

Doelgericht werken

Het is belangrijk om bij agogisch werken ook doelgericht te werken. Zoals er bij jullie gewerkt wordt met hulpverleningsplannen en de werkkaartjes. Deze agogische doelen kun je ook muzisch bereiken. Doelen geven richting aan het handelen, iedereen weet dan waaraan gewerkt gaat worden in de hulpverlening en daardoor wordt het proces controleerbaar (Behrend, 2008, pp. 46 - 47).

Definitie van muzisch-agogisch handelen

Muzisch-agogisch handelen is het vanuit een muzische grondhouding beïnvloeden van individuele personen en/of groepen tijdens omgang, doelbewuste begeleiding of voorwaardelijke zorg, gericht op de ontwikkeling en het welzijn van individu en/of groep door middel van activiteiten op muzisch terrein die appel doen op het menselijk vermogen tot verbeelding, vindingrijkheid en verwondering (Behrend, 2008, p. 52).

Situatief aspect van het agogisch handelen

Met het situatief aspect van agogisch handelen Van de Velde (Velde, 1999) wordt er ter plekke ingespeeld op de situatie, vaak wel bewust en doelgericht (maar gericht op korte termijndoelen, niet uit hulpverleningsplan), niet zo procesmatig en systematisch. Het gaat hier om het doorbreken van bepaalde gedragspatronen zoals het onophoudelijk zeuren, elkaar pesten, verveling. Van de Velde heeft een aantal manieren genoemd van situatief handelen:

- *Imiteren of spiegelen*: iemands gedrag na doen en op die manier een spiegel voor houden die hem bewust kan maken van zijn gedrag.
- *Vergroten of verkleinen*: Een overdreven verhaal nog verder opblazen en daardoor duidelijk maken dat je niet mee gaat in het verhaal
- *Omkeren*: de rollen omdraaien, dus als groepswerker de rol van een cliënt aannemen, zelf languit op de bank gaan liggen en andere commanderen.
- *Paradoxaal handelen*: iemand aanmoedigen in zijn verkeerde gedrag; 'je bent vergeten je voeten op tafel te leggen'.
- *Afleiding*: met een driftige of verdrietige cliënt kun je proberen te praten maar soms lukt dat niet. Je kan dan iets onverwachts doen als een liedje zingen of een dansje doen. Dit doorbreekt dan het gevoel waarin iemand zit en creëer je ingangen tot ander gedrag (Behrend, 2008, pp. 54 - 55).

Muzisch of niet muzisch

Agogisch handelen kun je doen door muzische activiteiten en door niet-muzische activiteiten. Het inzetten van een activiteit hoeft niet altijd te betekenen dat je ook agogisch bezig bent. Een aantal voorbeelden:

- Een conflict uitpraten met een cliënt in een goed gesprek; wel agogisch, niet muzisch
- Met een groep jongeren een film kijken omdat het een spannende film is en omdat je weer een avond hebt gevuld; wel muzisch, niet agogisch
- Met een cliënt de afwas doen met als doel schone borden; niet muzisch, niet agogisch
- Een conflict uitbeelden in een dramascène en je cliënt uitnodigen een nieuw/ander eind erbij te bedenken; wel agogisch en muzisch (Behrend, 2008, pp. 56 - 57)

Muzisch-agogisch handelen stap voor stap

Om tot een muzisch-agogische activiteit te komen zijn er een aantal stappen die je eerst moet uitvoeren: *Analyse fase*

Stap 1: Beschrijf wat het uiteindelijke doel is; doelstelling van de instelling; wat wil je bereiken als een meisje het huis gaat verlaten. Maar ook; de doelstelling uit het hulpverleningsplan van een bepaalde cliënt.

Stap 2: Noem de deelproblemen op die je in de situatie kunt onderscheiden. Je geeft een korte beschrijving van het deelprobleem, welke personen, voor wie is het een probleem, oorzaak van het probleem, wat kan er gedaan worden aan het probleem (of juist niet).

Stap 3: Wat zie jij als de onderliggende problematiek. Beschrijf die.

Stap 4: Kies een deelprobleem uit die te maken heeft met de onderliggende problematiek en waarvan je denkt dat je die muzisch-agogisch kan aanpakken om zo het uiteindelijke doel te bereiken.

Stap 5: Ga na welke factoren uit de situatie je positief kunt gebruiken (interesses van de cliënt of specifieke vaardigheden).

Stap 6: Kijk waarbij je rekening moet houden bij de keuze van je muzisch-agogische middelen.

Je kunt deze analyse invullen in het schema 3.1

Wat is de hulpvraag?

Hier beschrijf je wat de hulpvraag is van de cliënt.

Wat is het doel?

Hier beschrijf je wat het doel is van de activiteit(en). Het is belangrijk dat je doelstelling concreet is. De doelstelling is afgeleid van 1 van de 4 agogische hoofdfuncties:

- Preventie
- Observatie en diagnose
- Begeleiden
- Behandelen

Persoonsgebonden gegevens

Hier ga je kijken met welke middelen je het doel kan bereiken. Daarbij let je op de interesses van de cliënt en op de mogelijkheden van de muzische middelen (de materiaal gebonden appels) (Behrend, 2008, pp. 61 - 71).

Weerstand

Weerstand bij de cliënten met wie je werkt, voel je als leider vaak als storingen: de mensen willen niet meedoen, hebben veel kritiek op wat je aanbiedt, klagen over het programma of vormen stelletjes. Wat doe je dan?

Het is belangrijk om te weten waar die weerstanden vandaan komen. Er zijn dan ook verschillende weerstanden die opgeroepen worden door een muzische activiteit:

1. Inhoudelijke afkeer; ontbreken van een appel, kinderachtig
2. Maatschappijvisie; muzische activiteiten zijn niet geaccepteerd (ze kunnen het zien als niet volwaardig lid van de maatschappij)
3. Verschillende fasen in de groepsontwikkeling; is iemand nieuw in de groep of is de groep vertrouwd met elkaar, moet je iets alleen doen voor de hele groep val je veel op of je staat voor gek
4. Feedback; de reacties die je geeft aan een cliënt tijdens de activiteit. Bijvoorbeeld met een negatief zelfbeeld complimentjes krijgen, dat is vaak moeilijk te accepteren voor een cliënt.

Tijdens de activiteit moet ruimte zijn om op de weerstanden in te gaan. Als iemand er achter komt waarom hij bijvoorbeeld bang is voor iets, en hij kan dat duidelijk maken aan de groep dan is de weerstand geen belemmering meer. Het kan ook zijn dat weerstand ontstaat doordat de activiteit niet aansloot op datgene wat de groep het meeste bezighoudt. Mensen gaan ook in hun weerstand zitten als ze onder druk staan, iets moeten doen in een tempo dat hen niet ligt of op een moment dat het hen niet uitkomt en als ze zich bedreigd voelen. Je moet dus een activiteit zo aanbieden dat ze die druk en bedreiging niet ervaren. Dit kun je doen door tijd te nemen voor de introductie en van iedere nieuwe stap (Behrend, 2008, pp. 74 - 76).

Structuur

Als je een activiteit aanbiedt aan een groep moet je zorgen dat je daarin voor jezelf en voor de groep een duidelijke structuur aanbrengt. Structuur schept orde, maakt dingen en gebeurtenissen overzichtelijk en herkenbaar en daardoor hanteerbaar. Tijdens een activiteit kun je proberen de samenhang van onderdelen van de activiteit duidelijk te maken, bijvoorbeeld tussen de eerdere ervaringen van de deelnemers en de activiteit. Als je structuur aanbrengt in ervaringen, probeer je ervaringen als delen van een groter geheel te zien. Je gaat op zoek naar een samenhang tussen de nieuwe ervaring en de eerdere ervaring en je probeert die nieuwe ervaring te verwerken in wat er eerder geleerd is (Behrend, 2008, pp. 76 - 77).

Om een activiteit te structureren kun je rekening houden met de structuren die mensen nodig hebben om met een activiteit te beginnen. Daarnaast kijk je naar welke structuur al in de activiteit zelf zit, welke materialen en technieken gebruik je. Van materialen kun je op papier zetten welke eigenschappen en kenmerken ze hebben. Bij technieken moet je rekening houden met de motorische handelingen; wat moet iemand doen en kunnen om mee te doen met de activiteit (Behrend, 2008, pp. 80 - 81)?

Veiligheid

Het is heel belangrijk dat de deelnemers aan een activiteit zich veilig voelen om te experimenteren met hun gevoelens en gedachten. Een nieuwe activiteit roept altijd nieuwe ervaringen en inzichten op. Voelt iemand zich niet op zijn of haar gemak in een groep of bij een activiteit, zal deze persoon niet de rust hebben om de activiteit uit te voeren. Je veilig voelen heeft te maken met vertrouwen, het vertrouwen in je eigen mogelijkheden en bekwaamheden. Hier kunnen anderen een grote invloed op hebben. Een activiteit kan bijdragen aan het gevoel van veiligheid, als iemand het gevoel heeft dat hij de activiteit aankan. Het is ook belangrijk om de deelnemers te stimuleren door een compliment te geven en aanwijzingen over de manier van werken (Behrend, 2008, pp. 82 - 83).

Begeleidingshouding

De houding van jou als begeleider tijdens het voorbereiden en doen van de activiteit is heel erg belangrijk voor het slagen ervan. Als je rekening houdt met veiligheid en structuur moet je ook inleven in de doelgroep. Het is belangrijk om te weten van welke leeftijd en welk geslacht de deelnemers zijn en welk niveau ze hebben. Ook moet je weten wat hun interesses zijn en welke verwachtingen zij hebben. Je moet je bewust zijn van de onderlinge relaties in de groep en rekening houden met de begeleidingshouding die ze gewend zijn (Behrend, 2008, p. 83).

Opzetten van een programma/activiteit

- *Inleiding*; aandacht van de groep richten op de activiteit en motivatie en betrokkenheid proberen te verhogen
- *Warming-up*; de groep de gelegenheid geven om 'in' de activiteit te komen
- *Kern*; werken aan het realiseren van het doel

- *Afsluiting*; duidelijke afsluiting zodat de doelgroep zich bewust wordt van datgene waaraan ze gewerkt hebben.
- *Evaluatie*; nagaan of je doel bereikt is en hoe de activiteit gewaardeerd werd (Behrend, 2008, pp. 94 - 95)

Literatuurlijst

Behrend, D. (2008). *Muzisch-Agogische Methodiek; een handleiding*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Velde, J.-W. v. (1999). *Muzisch-agogisch begeleiden in de hulpverlening; bouwstenen voor een speelse en spirituele benadering*. Baarn: Nelissen.

Info-kaart MAM

Doordat dit online versie is, is dit geen folder vorm. In de geprinte versie is deze wel dubbelzijdig geprint en geplastificeerd.

WAAROM GEBRUIKEN WE MAM?

De belangrijkste effecten van MAM zijn; het leren uiten van en leren vormgeven aan persoonlijke belevingen, gedachten en gevoelens. Door MAM kan de cliënt zich hiervan bewust worden en indien van toepassing het verwerken. Daarbij is MAM ook belangrijk voor de ontwikkeling van persoonlijke identiteit, talenten en voorkeuren.

Muzische middelen zijn hiervoor geschikt omdat ze een andere invalshoek hebben; niet de verbale, cognitieve benadering, waarbij mensen moeten redeneren, argumenteren en verwoorden, maar een speelse benadering.

WAT IS MAM?

MAM betekent letterlijk Muzisch-Agogische Methodiek. Het gaat om activiteiten die een speels en creatief element bevatten dat tevredenheid, plezier, bevestiging of uitdaging oplevert. Daarmee zorgen deze activiteiten voor een ontwikkeling op verschillende levensgebieden van de cliënt.

BELANGRIJK!

- Helder doel van de activiteit
- Leren omgaan met weerstanden
- Duidelijke structuur aanbieden
- Veiligheid creëren
- Inleven in de doelgroep
- Enthousiast zijn

DE OPZET VAN EEN ACTIVITEIT

1. Duidelijke inleiding
2. Warming-up
3. Kern
4. Duidelijke afsluiting
5. Evaluatie

In opdracht van Kas pa Hoben ku Futuro, informatieverstrekking rondom de Muzische-Agogische Methodiek. Tekst en vormgeving: Thirza Klingenberg & Anne Rommers, 26 maart 2014, Bonaire.

DIKON NOS TA UZA MAM?

E efektonan mas importante di MAM ta; sinja ekspresa i sinja duna forma na pensamentonan, sintimentonan, i eksperiensanan. Dor di uza MAM e kliente ta bira konsiente di esaki i si por aplika, e prosesamento. MAM por ta importante pa e desarrollo di identidad, talentonan i preferensianan personal.

Rekursonan agogikal kreativo ta bon pasobra nan tin un otro punto di bista; no e aserkamiento verbal, kognitivo, den kual hende mester rasona, argumenta i splika ku palabra, pero den un aserkamento pa medio di wega.

KIKO TA MAM?

MAM literalmente Methodo-Agogiko kreativo. E tin di haber ku aktividadnan di wega i elementonan kreatitivo, ku ta kontene, satisfakshon, gozo, konfirmashon of ku ta krea retonan. Dor di esaki e aktividadnan aki ta yuda pa un desarrollo riba diferente areanan di bida di e kliente.

IMPORTANTE!

- Meta kla di e aktivida
- Sinja kon pa deal ku resistensianan
- Ofrese pa duna struktura
- Krea siguridad
- Pone bo mes den e grupo
- Sea entusiasma

E OPHEITIVO DI E AKTIVIDAD

1. Introdukshon bon kla
2. Warming up
3. Kurason
4. Un kabamento bon kla
5. Evaluashon

Riba petishon di Kas pa Hoben ku Futuro, informashon rondo di Methodo-Agogiko kreativo. Texto i layout: Thirza Klingenberg & Anne Rommers, 26 Mart 2014, Boneiru.

Training – Kas pa Hoben ku Futuro

Opzet en verantwoording van training

Doel training: MAM overbrengen aan groepswerkers

Trainers: Thirza Klingenberg en Anne Rommers

Tijdsduur: 2 uur

Inhoud

Warming up

1. Uitleg en waarde van MAM
- 2 a. Bespreking agogische doelen
- b. Agogische doelen in creatieve vorm
3. MAM voorbeelden
4. Activiteiten terugkoppelen naar werkvloer
5. Uitleg van aandachtspunten n.a.v. interviews en observaties
6. Rollenspellen
7. Uitdelen info kaartje MAM

Cooling down

Warming up (Anne)

Tijdsduur: 00:05 uur

In de warming up willen wij de groepswerkers klaar maken voor de twee uur durende training. Het doel van de warming up is contact maken met elkaar, ontspanning en vertrouwen scheppen zodat de groepswerkers open staan voor nieuwe informatie. Voor deze training hebben wij vertaling nodig omdat niet iedereen Nederlands spreekt. Daarom hebben wij voor een spel gekozen waar weinig gesproken taal voor nodig is. We kiezen ervoor om zelf ook mee te doen om zo vertrouwen te scheppen tussen ons en de groepswerkers. De warming up oefening is het zogenoemde 'krantenmeppertje'.

De oefening gaat als volgt; één persoon staat in het midden met een krant in de hand. De rest van de aanwezigen zit in een kring op zijn/haar stoel er omheen. Eén iemand noemt de naam van iemand uit de kring. De 'krantenmepper' in het midden moet op de knieën slaan van de genoemde persoon uit de kring. Diegene moet zo snel mogelijk een andere naam zeggen uit de kring zodat de 'krantenmepper' daar heen loopt. Als je niet op tijd bent met een andere naam noemen moet jij in het midden staan als 'krantenmepper'.

1. Uitleg en waarde van MAM (Thirza)

Tijdsduur: 00:15 uur

In dit gedeelte willen wij de groepswerkers uitleggen wat MAM is, wat de waarde van MAM is en hoe een muzisch-agogische activiteit in elkaar zit. Het doel hiervan is om de theorie van MAM over te dragen op de groepswerkers en hen bewust te maken van wat MAM is en wat het effect is van het inzetten van MAM. Het is erg belangrijk om duidelijk te maken wat het belang is van MAM en dat ze dit echt gaan begrijpen. We leggen ook uit hoe een muzisch-agogische activiteit in elkaar zit zodat ze leren hoe zo'n activiteit in elkaar zit. Dit koppelen we later terug in het doen van de activiteiten verder in de training.

MAM betekent letterlijk Muzisch-Agogische Methodiek. Het gaat om activiteiten die een speels en creatief element bevatten dat tevredenheid, plezier, bevestiging of uitdaging oplevert. Daarmee zorgen deze activiteiten voor een ontwikkeling op verschillende levensgebieden van de cliënt.

De belangrijkste effecten van MAM zijn het leren uiten van en leren vormgeven aan persoonlijke belevingen, gedachten en gevoelens. Door middel van MAM kan de cliënt zich hiervan bewust worden en indien van toepassing verwerken. Daarbij is het ook belangrijk voor het ontwikkelen van een persoonlijke identiteit, van talenten en voorkeuren.

Muzische middelen zijn hiervoor geschikt omdat ze een andere invalshoek hebben: niet de verbale, cognitieve benadering, waarbij mensen moeten redeneren, argumenteren en verwoorden, maar een speelse benadering.

Mensen hebben van nature de mogelijkheid om creatief met hun bestaan en hun mogelijkheden om te gaan, een social worker kan daarop inspelen door een beroep te doen op de eigen mogelijkheden van de cliënten. Op die manier krijg je zicht op wat ze allemaal wél kunnen en leren ze omgaan met hun beperkingen.

Opzet van een MAM activiteit:

- *Inleiding*; aandacht van de groep richten op de activiteit en motivatie en betrokkenheid proberen te verhogen
- *Warming-up*; de groep de gelegenheid geven om 'in' de activiteit te komen
- *Kern*; werken aan het realiseren van het doel
- *Afsluiting*; duidelijke afsluiting zodat de doelgroep zich bewust wordt van datgene waaraan ze gewerkt hebben.
- *Evaluatie*; nagaan of je doel bereikt is en hoe de activiteit gewaardeerd werd.

2a. Bespreking agogische doelen (Anne)

Tijdsduur: 00:20 uur

Bij het vorige onderdeel hebben we theorie uitgelegd waarbij wij aan het woord zijn en de groepswerkers luisteren. In dit gedeelte willen we de groepswerkers met elkaar laten praten over agogische doelen. Dit onderdeel is vrij persoonlijk en heeft als doel om de groepswerkers aan het nadenken te zetten. Waarom doen ze dit werk? Wat willen ze de meiden meegeven? Wat denken zij dat de meiden nodig hebben? Hoe gaan deze meiden dingen leren en hoe kan jij daarin helpen? Dit mogen de groepswerkers met een stift op het flapbord zetten. Op deze manier zien ze het voor zich en zien ook wat de andere groepswerkers opgeschreven hebben.

b. Agogische doelen in creatieve vorm (Anne)

Tijdsduur: 00:10 uur

De groepswerkers hebben met elkaar de agogische doelen besproken. Door dit onderdeel willen we de groepswerkers zelf na laten denken over creatieve middelen. Wat zouden kunnen inzetten om aan de slag te gaan met de agogische doelen van de meiden. Hierdoor is het niet iets wat wij zeggen wat ze moeten doen maar iets waar ze zelf mee komen.

3. MAM voorbeelden (Thirza)

Tijdsduur: 00:30 uur

Voordat we bezig gaan met het voorbeelden geven van Muzische-Agogische activiteiten, is het eerst nog belangrijk om de appelwaarden te bespreken. Het doel hiervan is bewustwording van wat activiteiten en materialen doen met een de cliënten. Na deze theorie zullen de groepswerkers aan het werk gezet. We hebben een aantal MAM activiteiten bedacht die de groepswerkers in zouden kunnen zetten bij de tienermeiden.

Appelwaarden: Het is belangrijk om er rekening mee te houden dat niet iedereen over even enthousiast voor is. Je moet dus rekening houden met de mogelijkheden die in het materiaal aanwezig zijn maar ook met wat het materiaal bij een persoon losmaakt. Dat zijn appelwaarden van een activiteit of middel. Er zijn drie verschillende soorten appels.

- > *Sensopatische appels*; de uitnodiging tot beleving in de directe, zintuigelijke of lichamelijke omgang met het materiaal (kneden van klei, vingerverven)
- > *Dimensionele appels*; de ruimte waarin een activiteit zich afspeelt en de mogelijkheden die iemand daarin ziet om te bewegen. Het gaat niet om resultaat of product.
- > *Thematische appels*; de betekenis die de activiteiten hebben. We kennen aan alle voorwerpen en activiteiten een waarde toe, iedereen heeft zijn eigen associaties bij instrumenten, materialen of activiteiten. Die persoonlijke associaties kunnen iemand stimuleren om aan een activiteit mee te doen, maar evengoed kunnen ze een belemmering vormen.

De appelwaarde is persoonsgebonden. De omgeving waarin de activiteit plaatsvindt, het tijdstip waarop je die gaat uitvoeren en de hoeveelheid tijd die beschikbaar is, voor een deel in hoeverre of hoe gemakkelijk iemand gehoor kan geven aan het materiaalappel.

1. Muziek

Het doel van deze activiteit is het samenwerken, overleggen maar ook plezier maken. We hebben hiervoor gekozen omdat ze op deze manier op een speelse manier moeten samenwerken en overleggen en samen tot een eindresultaat moeten komen. Daarnaast sluit de vorm van dans goed aan bij de doelgroep. Door te kiezen voor christelijke nummers houden we ook rekening met de identiteit van de stichting.

Opdracht: Jullie hebben de keuze uit drie verschillende nummers. Jullie moeten gezamenlijk 1 nummer kiezen en daarna hebben jullie 15 minuten om met elkaar een dans te bedenken en die daarna uit te voeren. Jullie mogen zelf bepalen hoe jullie de dans gaan maken maar er is 1 regel: iedereen moet zijn aandeel hebben in de choreografie. De nummers waaruit jullie kunnen kiezen zijn:

- Shackels – Mary Mary
- Para ti – Juan Luis Guerra
- Hosana den altura

2. Spel

Het doel van deze activiteit is ontspanning maar ook inspanning en daarnaast moet je samenwerken en een teamlid zijn. Bovendien doet het een beroep op behendigheid en coördinatie. We hebben voor dit spel gekozen omdat het een simpele vorm is met weinig benodigdheden. Daarnaast zijn er verschillende variaties op dit spel te bedenken.

Opdracht: Allereerst worden er teams van 2 personen gemaakt. Er kunnen in totaal 3 teams zijn omdat er 3 ballen aanwezig zijn. Mochten er meerdere mensen aanwezig zijn, dan wissel je af met iemand anders bij het begin punt.

Twee personen uit het team houden elkaars handen gekruist vast. Daar wordt een bal op gelegd. Zij moeten op deze wijze naar de pion (of paal) die aan de andere kant staat en weer terug, dit kan lopend of rennend. Dit levert 1 punt op. Vanaf de start wordt de tijd bijgehouden. De teams hebben 3 minuten om zoveel mogelijk punten binnen te halen. Het team met de meeste punten heeft gewonnen.

De variatie op dit spel is dat er, in plaats van een bal, een persoon op de handen gaat zitten en dat er op deze manier naar de pion of paal gelopen moet worden en weer terug.

4. Activiteiten terugkoppelen naar werkvloer (Anne)

Tijdsduur: 00:15

In dit onderdeel willen vanuit de voorbeelden die gegeven zijn de terug koppeling maken naar de werkvloer. We willen bespreken of de voorbeelden helpend zijn en wat zij er mee kunnen in hun dagelijks werk. Daarbij geven we nog een stukje theorie.

Manieren van muzisch werken:

Het schema '3RCE'; dit betekent Receptief, Reproductief, Reflectief, Creatief en Expressief.

> *Receptief*; zintuigelijke waarneming en beleving van muzische producten en processen (film kijken, muziek luisteren)

> *Reproductief*; reageren door nadoen en imiteren op grond van waarneming, herkenning en herinnering (spel volgens de spelregels spelen, volgens een bouwtekening)

> *Reflectief*; een reactie of waardeoordeel geven, een persoonlijke situatie toetsen aan criteria, bewust worden (film nabespreken, nagaan wat je aanspreekt in een tekst)

> *Creatief*; ontwerpen en fantasie aanspreken, nieuwe ideeën en associaties gebruiken en onderzoeken (tekening maken, gedicht schrijven, 3D beeld maken uit zeepsteen)

> *Expressief*; emotionele belevingen aanspreken, zich uitdrukken, uiting geven aan wat in je leeft (gedicht over je gevoelens mbt afscheid, tekening over je beleving van een situatie)

5. Aandachtspunten uitleggen n.a.v. interviews en observaties

(Anne & Thirza)

Tijdsduur: 00:10

Tijdens de interviews en observaties hebben wij verschillende dingen gehoord en gezien. Hieruit zijn verschillende dingen naar voren gekomen; wat gaat al heel goed en wat wordt er gemist als het gaat om muzisch werken op de leefgroep. De volgende dingen willen we graag bespreken met de groepswerkers:

- Aansluiten bij doelgroep
- Meer laten doen niet alleen laten kijken, hoe leren die meiden het beste?
- Praktisch leren.
- conflict is contact, niet conflict vermijden
- Wat vind je zelf leuk om te doen als groepswerker
- Enthousiasme overbrengen, motiveren
- interveniëren op groepsdynamica
- Werken met thema's zoals vrouw zijn, muziek, emoties en communicatie

Hier na zullen we nog een stukje theorie geven over aandachtspunten en weerstanden bij cliënten. We hebben gehoord in de interviews en observaties dat de meiden vaak geen zin hebben om iets te doen. Hoe kunnen ze hier iets mee doen?

Aandachtspunten voor de begeleider bij MAM:

- Helder doel van de activiteit
- Wat zijn de interesses van de doelgroep
- Inleven in de doelgroep
- Leren omgaan met weerstanden
- Duidelijke structuur aanbieden
- Veiligheid creëren
- Enthousiast zijn

Weerstand; waar komen ze vandaan? Tijdens een muzische activiteit kunnen de volgende weerstanden voorkomen:

5. Inhoudelijke afkeer; ontbreken van een appel, kinderachtig
6. Maatschappijvisie; muzische activiteiten zijn niet geaccepteerd (ze kunnen het zien als niet volwaardig lid van de maatschappij)
7. Verschillende fasen in de groepsontwikkeling; is iemand nieuw in de groep of is de groep vertrouwd met elkaar, moet je iets alleen doen voor de hele groep val je veel op of je staat voor gek.
8. Feedback; de reacties die je geeft aan een cliënt tijdens de activiteit. Bijvoorbeeld met een negatief zelfbeeld complimentjes krijgen, dat is vaak moeilijk te accepteren voor een cliënt.

Tijdens de activiteit moet ruimte zijn om op de weerstanden in te gaan. Als iemand er achter komt waarom hij bijvoorbeeld bang is voor iets, en hij kan dat duidelijk maken aan de groep dan is de weerstand geen belemmering meer.

Een activiteit kan bijdragen aan het gevoel van veiligheid, als iemand het gevoel heeft dat hij de activiteit aankan. Het is ook belangrijk om de deelnemers te stimuleren door een compliment te geven en aanwijzingen over de manier van werken.

6. Rollenspellen (Anne)

Tijdsduur: 00:30 uur

We hebben voor rollenspellen gekozen om zo de groepswerkers te laten oefenen met de praktijk. We hebben de rollen gebaseerd op het gedrag wat wij geobserveerd hebben bij Kas pa Hoben ku Futuro. Wij zullen de instructies geven en de rollen zelf uitspelen. We zullen van tevoren weer een stukje theorie geven zodat ze dit gelijk kunnen toepassen in het rollenspel.

Situatief handelen

Dit houdt in dat je gaat inspelen op de situatie en op het gedrag dat op dat moment vertoont wordt. Je probeert bepaald gedrag zoals zeuren, pesten, vervelen te doorbreken. Dit kun je doen door:

- > *Imiteren of spiegelen*: iemands gedrag na doen en op die manier een spiegel voor houden die hem bewust kan maken van zijn gedrag.
- > *Vergroten of verkleinen*: Een overdreven verhaal nog verder opblazen en daardoor duidelijk maken dat je niet mee gaat in het verhaal
- > *Omkeren*: de rollen omdraaien, dus als groepswerker de rol van een cliënt aannemen, zelf languit op de bank gaan liggen en andere commanderen.
- > *Paradoxaal handelen*: iemand aanmoedigen in zijn verkeerde gedrag; 'je bent vergeten je voeten op tafel te leggen'.
- > *Afleiding*: met een driftige of verdrietige cliënt kun je proberen te praten maar soms lukt dat niet. Je kan dan iets onverwachts doen als een liedje zingen of een dansje doen. Dit doorbreekt dan het gevoel waarin iemand zit en creëer je ingangen tot ander gedrag.

Casus 1 - Gedomotiveerde cliënten en niet christelijk gedrag

Casus Jane(14) en Grace(17) zitten op de groep. Over een kwartier begint volleybal, de activiteit die de groepswerker heeft bedacht. Ze hebben beide geen zin om deel te nemen aan de activiteit en willen alleen maar muziek luisteren, wat kan je doen?

Casus 2 – Structuur in activiteit

Jane en Grace zijn uiteindelijk toch mee gaan doen met volleybal. Er is geen enkele regel en iedereen loopt door elkaar, er is totaal geen structuur. Hoe kan je structuur brengen in deze activiteit?

7. Uitdelen Info kaartje MAM (Anne)

Tijdsduur: 00:05 uur

Om de methodiek goed te onthouden en toe te kunnen passen, hebben wij een informatie kaartje over MAM ontwikkeld. Hierop staat kort uitgelegd wat MAM inhoudt, waarom we MAM gebruiken, wat belangrijk is en een opzet van een activiteit. We hebben dit kaartje in twee talen gemaakt zodat alle groepswerkers het kunnen gebruiken. Op ene zijde staat de tekst in het Papiaments en de andere zijde is in het Nederlands geschreven. Dit kaartje wordt uitgedeeld aan alle groepswerkers.

Cooling down (Thirza)

Tijdsduur: 00:05

In deze training wordt veel gevraagd van de groepswerkers. Er is komt veel theorie aan bod, veel interactie en veel nieuwe dingen. De cooling down is er voor bedoeld om af te sluiten en moet niet te veel nadenk werk vereisen. Daarom hebben we gekozen voor de oefening: bouwen van een constructie voor een groepsfoto.

Het doel hiervan is samenwerken om te komen tot een goede, ontspannende afsluiting van de dag binnen een bepaalde tijd en met het hele team.

Opdracht: In drie minuten wordt een constructie in elkaar gezet door het hele team. Deze constructie moet bestaan uit minstens vijf materialen en een tafel en iedereen moet op de constructie passen. Daarna wordt de foto gemaakt.

A. Werkschema MAM

De activiteit / Aktivitat	
Welk muzisch middel: Ki tipo di aktivitat :	
Vorbereiding / Preparashon	
Beginsituatie: Situashon na kuminsamentu:	
Doelstelling: Mi Meta:	
Planning(zie onderstaand schema): Loke mi a planea:	
Structuur van de activiteit	
Uitleg spelregels: Afspraken durante / pa ku e aktivitat:	
Benodigde materialen: Materialnan ku ta nesesario:	
Aantal deelnemers: Kandidat di partisipantenan:	
Benodigde tijd: Tempu nesesario pa ku aktivitat:	
Geschikte ruimte: Lugar unda e aktivitat lo tuma lugar:	

Uitvoering van de activiteit / Kon e aktivdat lo wordu hasi (pasonan)	

Planning	
Inleiding Prepara e grupu	De aandacht van de groep of individu op de activiteit richten; motivatie en betrokkenheid verhogen. Pa e grupu / individu haya atenshon pa ku e aktivdat
Warming-up	De groep of individu de gelegenheid geven 'in' de activiteit te komen. Duna e grupu/individu un spasio/aktivdat pa drehta den e aktivdat planea.
Kerngedeelte Parti essensial di e aktivdat	De doelgroep/de cliënt realiseert zich waaraan gewerkt is. E grupu / individu ta hasi e aktivdat i ta realisa e meta di e aktivdat.
Afsluiting Kabamentu	Werken aan het realiseren van de doelstelling. Realisa / kumpli ku e meta
Evaluatie Evaluashon	Nagaan of het doel bereikt is en hoe de activiteit gewaardeerd werd. Evalua si e aktivdat kumpli ku e meta, si e grupu / individual a apresia / balora e aktivdat

B. Verdiepend MAM-schema

1 – Cognitief					
	1	2	3	4	5
1.1 de aandacht moet langer dan 10 minuten worden vastgehouden					
1.2 er is een grote diversiteit aan materialen waaruit gekozen kan/moet worden					
1.3 er wordt gewerkt in stappen, in een van tevoren bepaalde volgorde					
1.4 de cliënt brengt zelf ordening aan in de activiteit					
1.5 er wordt een beroep gedaan op het associatievermogen van de cliënt					
1.6 er wordt een beroep gedaan op de fantasie van de cliënt					
1.7 er wordt een beroep gedaan op schoolse vaardigheden (lezen, schrijven, tellen, rekenen)					
1.8 de cliënt heeft de gelegenheid 'weg te dromen' bij de activiteit					
1.9 er wordt een beroep gedaan op het kortetermijngeheugen					
1.10 er wordt een beroep gedaan op het langetermijngeheugen					
1.11 anders namelijk ...					
2 – Sociaal					
2.1 de cliënt werk alleen					
2.2 de cliënt werkt met anderen in twee- of drietallen in een groep					
2.3 de taakverdeling wordt bepaald door de cliënt(en)					
2.4 de activiteit is competitief					
2.5 de activiteit is 1. receptief 2. reproductief 3. reflectief 4. creatief 5. expressief					
2.6 de cliënt bepaalt waar hij wil zitten/staan					
2.7 de cliënt reguleert de afstand m.b.t. anderen					
2.8 anders, namelijk ...					
3 – Emotioneel					
3.1 de activiteit kan emoties oproepen					
3.2 de activiteit is gericht op het toedekken van emoties					
3.3 de activiteit heeft een bepaalde sfeer: - A vrolijk, ontspannend - B uitbundig - C religieus - D serieus - E verdrietig					

F geheimzinnig G griezelig					
3.4 anders, namelijk ...					
4 – Sensomotorisch					
4.1 de activiteit stelt eisen aan de fijne motoriek					
4.2 de activiteit stelt eisen aan de grove motoriek					
4.3 de activiteit staat beweeglijkheid toe					
4.4 de activiteit geeft veel zintuigelijke prikkels					
4.5 de activiteit ordent de waarneming					
4.6 de activiteit vraagt om een gedetailleerde waarneming					
4.7 de activiteit vraagt om een globale waarneming					
4.8 anders, namelijk ...					
5 – Doel van de activiteit					
5.1 leren					
5.2 verwerken					
5.3 inzicht					
5.4 zelfontplooiing					
5.5 ontspanning					
5.6 activering					
5.7 energieontlading					
5.8 zelfvertrouwen					
5.9 versterken van het lichaamsgevoel					
5.10 oriëntatie op de realiteit					
5.11 anders, namelijk ...					
6 – Eindresultaat					
6.1 het eindresultaat is altijd goed					
6.2 de activiteit kan onderbroken worden, als is er geen eindresultaat					
6.3 anders, namelijk ...					
7 – Begeleidingshouding					
7.1 stimuleren					
7.2 afremmen					
7.3 prijzen					
7.4 steunen					
7.5 op afstand					
7.6 de cliënt volgend					
7.7 hoe wordt omgegaan met de volgende reacties A klagen B vermoeidheid C onzekerheid D bizarre opmerkingen/gedragingen E claimgedrag F opschepperig gedrag G afzijdigheid 1 negeren 2 stimuleren 3 afremmen 4 prijzen 5 steunen					

Stappenplan Muzisch-Agogische Methodiek

STAP 1

Plan een vaste dag en tijd waarop de MAM activiteit plaats vindt en integreer dit in het dagelijkse programma. Plan een datum voor de evaluatie, dit vindt plaats twee maanden na het nieuwe programma.

STAP 2

Deel de groepswerkers mede welke dag en tijd de MAM activiteiten zullen gaan plaats vinden.

STAP 3

Instrueer de groepswerkers dat ze elke activiteit voorbereiden aan de hand van de volgende stappen: voorbereiden a.d.h.v. schema, voor bespreken met collega, uitvoer en na bespreken met collega.

STAP 4

Instrueer de groepswerkers om het MAM schema in te vullen en in de daarvoor bedoelde map te stoppen. Dit wordt gedaan tot de eerst volgende evaluatie zodat de schema's besproken kunnen worden.

STAP 5

Bereid de cliënten voor op het nieuwe schema en de vernieuwde manier van werken. Dit kan worden gedaan door de groepswerker die na de instructie van de teamleider als eerste moet werken.

STAP 6

Voer samen met het team het nieuwe activiteiten programma uit.

STAP 7

Check in de MAM map of de activiteiten schema's goed worden ingevuld.

STAP 8

In de eerst volgende vergadering na het vernieuwde activiteiten programma wordt kort besproken hoe het is gegaan met de MAM activiteit(en).

STAP 9

Uitvoer van de evaluatie na twee maanden aan de hand van het geschreven evaluatie plan.

STAP 10

Analyseer de knelpunten die naar voren kwamen bij de evaluatie. Maak aan de hand van de evaluatie aanpassingen voor de groepswerkers om zo de werkbaarheid van de methodiek te

STAP 11

Geef een vervolgtraining rondom het onderwerp MAM. Hierbij kan de opzet van de eerste training gebruikt worden. Gebruik de ontwikkelpunten die uit de evaluatie naar voren kwamen.

STAP 12

Plan een evaluatie twee maanden na de vervolgtraining om te bespreken hoe de uitvoer van de methodiek gaat.

STAP 13

Alle stappen zijn doorlopen. Voor het behouden van de methodiek is het belangrijk om de cyclus te blijven volgen; het inrichten, uitvoeren, monitoren en borgen.

Teamevaluatie Kas pa Hoben ku Futuro

Onderwerp: De werkbaarheid van MAM

Datum: (wordt gepland door teamleider)

Benodigdheden: MAM map met uitgewerkte schema's

Benodigde tijd: ± 1,5 uur

Aanwezig:

Agenda:

1. Welkom, inleiding
2. Bespreking onderzoeksperiode Anne en Thirza
3. Werkbaarheid van de nieuwe methodiek MAM
4. Uitleg verdere stappen
5. Afsluiting

Bespreking onderzoeksperiode Anne en Thirza

- Wat vonden jullie van de aanwezigheid van twee onderzoekers uit Nederland?
- Vinden jullie de aanwezigheid van Thirza en Anne een meerwaarde voor jullie en de gehele organisatie?

Werkbaarheid van de nieuwe methodiek MAM

- Is voor jullie de methodiek helder?
- Wat vinden jullie van de invoering van de vaste MAM activiteit?
- Was de instructie rondom het nieuwe werken met het vernieuwde schema helder?
- Hoe gaat het met het invullen van het activiteiten schema? Is dit helpend? Hierbij kan de MAM map erbij gepakt worden en de schema's besproken worden.
- Wat vinden jullie van het doen van de MAM activiteiten? Hierbij kan besproken worden waar de kracht ligt van elke groepswerker individueel op het gebied van MAM. Daarbij kunnen ook de positieve punten en de knelpunten besproken worden. Hierin kunnen de groepswerkers elkaar advies geven.
- Denken jullie dat MAM activiteiten een ondersteunende factor zijn in de ontwikkeling van de meiden? Zo ja, waar merk je dat aan?
- Missen jullie nog kennis op het gebied van MAM? Zo ja, wat en hoe willen jullie hierin ontwikkelen?

Uitleg verdere stappen

- (Zo nodig) Aanpassingen voor de komende MAM activiteiten naar aanleiding van deze evaluatie.
- Uitleg vervolg training op het gebied van MAM. Als mogelijk, datum noemen wanneer deze training gaat plaatsvinden.
- Twee maanden na de vervolg training zal er een nog een evaluatie plaatsvinden.